

התנועה הרפורמית בישראל
אסוציאציה למוזיקה יהודית וצדק חברתי

שבת שירה

אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת מֹשֶׁה / שִׁיר לֹא יִנָּשֶׂה / אֶז יִשִּׁיר מֹשֶׁה / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת מֹרְיָם / עַל שְׁפַת הַיָּם / וַתַּעַן לָהֶם מֹרְיָם / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת יְהוֹשֻׁעַ / בְּהַר הַגְּלִבּוּעַ / אֶז יִשִּׁיר יְהוֹשֻׁעַ / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת דָּוִד / בְּהַר תְּבוֹרָה / וַתִּשָּׂר דָּוִד / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת חֲנָה / עַם בְּעֵלְהָ אֶלְקָנָה / וַתִּשָּׂר חֲנָה / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת דָּוִד / מִזְמוֹרִים יְצִמִיד / וַיִּדְבֵר דָּוִד / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת שְׁלֹמֹה / בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לֹא אָמוּ / שִׁיר הַשִּׁירִים / אֲשֶׁר לְשֹׁלֹמֹה
אֲשִׁירָה כְּשִׁירַת יִשְׂרָאֵל / בְּבֵיאת הַגּוֹאֵל / אֶז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל / אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה

פיוט לשבת שירה כמנהג יהדות מרוקו

תפילה בציבור ושירה בציבור

זמרת בית הכנסת זכתה להכרה משום שהיא משפיעה לטובה על הרגש. כיוון שהזמרה רוממה את נפש המתפללים ומשכחה אותה במעופה, עוררה בה כוונת הלב, מכאוב וחדווה, היו הם מתעלמים מן המסורת העוינת לזמרה (שהתפתחה אחרי החורבן)

יצחק משה אלבוגן,

התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית

לְזַמֵּר, לשיר המולחן, זה ששרים אותו ביחד, יש אצלנו כוח כל-כך מיוחד במינו ... וכמה שהכוח הזה גדול כיום - לפני המדינה הוא היה עוד יותר גדול ועצום. לְזַמֵּר היה ממש כישוף, וכל העסק הזה של "שירה בצוותא" - זה היה תרבות שלמה ומגוונת, מעוררת, משכרת ומלכדת ומעודדת. נכן - כס מחזקת את האמונה.

נתיבה בן יהודה

אנשים אוהבים את השירה בציבור. הם אוהבים לשיר בכלל, אנשים אוהבים לרקוד ביחד ולשיר ביחד. אנו ציבור קטן ומשפחתי, שבא בעצם מבית הכנסת. כאילו זרק את בית הכנסת אבל סוחב אותו על גבו. אנחנו בעצם קהילה, עדה, אנו בעצם מחפשים את הִיחְדָּוִיּוֹת, מחפשים אולי כדי להתחזק, אולי כדי להתבטא, להתגונן מפני כל המאורעות שעוברים עלינו. זו דרך הביטוי הטבעית שלנו, זה העור שלנו, את לא יכולה להפריד את זה מהגוף.

נעמי שמר

שבת פרשת "בשלח" בה קוראים את שירת הים המופיעה במרכז הפרשה, מכונה בקהילות ישראל "שבת שירה". כהפטרה לשבת זו נקבעה שירתה של דבורה הנביאה המופיעה בספר שופטים. מנהג חלק מהקהילות לקרוא בשבת זו את פסוקי שירת הים, הנקראים גם מדי יום בתפילת השחרית ובקריאת התורה של שביעי של פסח, בטעמים מיוחדים. שבת שירה מצוינת לעולם בשבת הסמוכה לט"ו בשבט או ביום ט"ו בשבט עצמו החל בשבת. ברוח שירות הים, נוהגים ברבות מקהילות ישראל להרבות בשירה ובפיוט ולדבר בשבח השירה והניגון.

מדרשי שירת הים

"אֶז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִי..."
(שמות טו א)

אז ישיר משה ובני ישראל - משה שקול כישראל וישראל שקולים כמשה, בעת שאמרו יחד שירה.

מדרש מכילתא לפרשת בשלח

וַתִּקַּח מֹרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אֶהֱרֹן אֶת-הַתַּף בְּיָדָהּ וַתִּצְאֵן כָּל-הַנְּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבַמַּחֲלֹת: וַתַּעַן לָהֶם מֹרְיָם: שִׁירוּ לִי כִי גָאָה גָאָה סוּס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם.
(שמות טו כ-כא)

ומפרש רש"י: מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להן נסים והוציאו תופים ממצרים.

באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה. אמר להם הקב"ה: "מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני?"

בבלי, סנהדרין לט ע"א

השירה - עבודה שבשמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כ"ח) - איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר: זה שירה.

בבלי, מסכת ערכין יא ע"א

ומפרש רש"י: אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב, דכתיב: "הנה עבדי ירונו מטוב לב" (ישעיהו סה יד)

בוא שיר עברי

שירת העשבים

מלים ולחן: נעמי שמר, על יסוד תפילת רבי נחמן מברסלב

דע לך
שכל רועה ורועה
יש לו ניגון מיוחד
משלו
דע לך
שכל עשב ועשב
יש לו שירה מיוחדת
משלו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
של רועה

כמה יפה
כמה יפה ונאה
כששומעים השירה
שלהם
טוב מאוד
להתפלל ביניהם
ובשמחה לעבוד
את השם
ומשירת העשבים
מתמלא הלב
ומשתוקק

וכשהלב
מן השירה מתמלא
ומשתוקק
אל ארץ ישראל
אור גדול
אזי נמשך והולך
מקדושתה של הארץ
עליו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
של הלב.

מזמרת ארץ ישראל ושירת העשבים - לקראת ט"ו בשבט

"ויאמר אליהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והזידידו לאיש מנקה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים ונשקדים" (בראשית מג יא)

דע, כי יעקב אבינו, קשטל את בניו עשרת השבטים ליוסף שלח עמיהם נגון של ארץ ישראל וזה סוד "קחו מזמרת הארץ בכליכם" וכו' (בראשית מג) בחינת זמר ונגון ששלח על ידם ליוסף וכמו שפרש רש"י: "מזמרת" לשון זמר. כי דע, כי כל רועה ורועה יש לו נגון מיוחד לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם... ומשירת העשבים נעשה נגון של הרועה... "מפנה הארץ זמרת שמענו" (ישעיהו כד) הינו שזמירות ונגונים יוצאים מפנה הארץ...

רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן תנינא

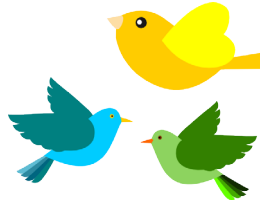
שבת שירה, הכרת הטוב והציפורים אומרות השירה

יש נוהגים שבשבת שירה, מפזרים בחוץ משיירי מאכלי שבת, שיאכלום עופות הבית וצפורי הדרור שבחוץ, ונותנים טעם למנהגם. כיון שקוראים בשבת זו בפרשת בשלח שיש בה סיפור על המן שירד לישראל במדבר ושנאמר בו (שמות טז): "אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה" וגו' "ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט, ולא מצאו".

אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שאותם האנשים שיצאו ללקוט ביום השביעי רשעים היו, ידעו שהמן לא ירד בשבת כדבר משה, מה עשו? הלכו בלילה ופזרו בשדה מן המן שבכליהם על מנת לאסוף אותו בבוקר ולהביאו למחנה לעיני על העם, כדי שיאמרו, משה בדאי הוא שבודה מצוות מלבו. ויהי בבוקר יצאו ללקוט - ולא מצאו. והיכן היה המן הזה שהניחוהו אמש? אלא שהקדימום הצפורים שבאו בעוד לילה ויישאוהו למרחוק כדי שיאמנו דברי משה וגם השבת תהא מקודשת אצל כל העם.

נמשך כך ראויות הצפורים ליטול שכן. ואימתי נוטלות שכן? ביום שמזכירים את צדקתן, בפרשת בשלח. ויש אומרים, שהן נוטלות שכן שירה שהן אומרות להקב"ה בצפופן כל היום, ובשעה שאנו עומדים בפרשת שירה שלנו, אנו נזכרים בשירתן של הצפורים.

אליהו כי טוב, ספר התודעה, חודש שבט

אילו ציפורים

מילים: ז'אן ברוסול וז'אן קלבה
לחן: נעמי שמר

אילו ציפורים אשר עפות מעל הים
אילו ציפורים היו דוברות כבני אדם
אלו סיפורים היו ודאי לציפורים
על הארצות אשר מעבר להרים.

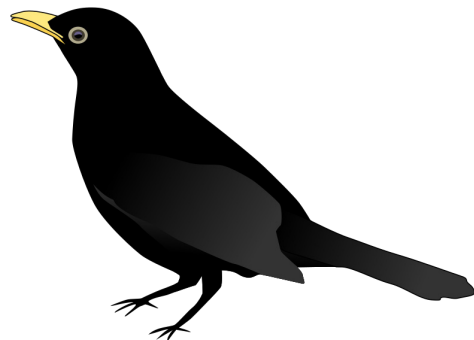
כל חופי הפלא, כל אגמי התכלת
כל הרכסים המושלגים
כל ימי הפרך שחלפו בדרך
כל השבתות והחגים.

אילו ציפורים אשר עפות מעל הים
אילו ציפורים היו דוברות כבני אדם
אלו מן שירים היו ודאי לציפורים
איזה קרנבל היה לכל המשוררים.

כל ירק היער, כל חשכת הסער
כל חמדת הקיץ בלבבות
זו אשר הופכת לצבעי שלכת
של האהבות הנכזבות.

כל חופי הפלא, כל אגמי התכלת
כל הרכסים המושלגים
כל ימי הפרך שחלפו בדרך
כל השבתות והחגים.

אך הציפורים נאמנות לשתיקתן
ועם בוא הסתיו
הן ממריאות במחי כנף
והסודות איתן.

שירים עד כאן

מילים: נתן יונתן
לחן: נחום היימן

שירים עד כאן
ניתנה לנו ארכה
עד שהזמן שלנו יעצור.
היו גשמים ואור
מה עוד אפשר לרצות,
מה עוד אפשר לרצות
יפים ממני וממך
יפים ממני וממך
האדמה לקחה.

שירים עד כאן
דקה אחר דקה
קצרות ואוהבות וכואבות,
אבל האחרונה
סופית וארוכה
סופית וארוכה
שעון השמש והחול
שעון השמש והחול
הגיע עד הקו.

שירים עד כאן
בגובה הפסגה
גם האוויר מתחיל להיות דליל,
אבל לכם ולי
עוד נשאר מילים
עוד נשאר מילים
לזכור איך שהיינו כאן
לזכור איך שהיינו כאן
כשייסגר הגן.

שירים עד כאן
הבכי והצחוק
קולות האנשים, כוכבי הזמן.
השמש והים
הלחם, העולם
המר והמתוק
וכל מה שהיה נשאר
וכל מה שהיה נשאר
לחיות בתוך השיר.

איך שיר נולד

מילים: יהונתן גפן ויוני רכטר

איך שיר נולד?
כמו הצחוק
זה מתחיל מבפנים
ומתגלגל החוצה
איך שיר נולד?
כמו תינוק
בהתחלה זה כואב
אחר כך יוצא החוצה
וכולם שמחים
ופתאום איזה יופי
הוא הולך לבד
איך שיר נולד?
כמו תינוק

שלום ילדים
אנחנו שמחים שבאתם
עוד מעט תשמעו
שירים שכבר שמעתם
שלום אימהות
אנחנו נתחיל עוד מעט
אבל לפני זה תגידו לי
איך שיר נולד?

איך שיר נולד?
כמו הצחוק
זה מתחיל מבפנים
ומתגלגל החוצה
איך שיר נולד?
כמו תינוק
בהתחלה זה כואב
אחר כך יוצא החוצה
וכולם שמחים
ופתאום איזה יופי
הוא הולך לבד
איך שיר נולד?
כמו תינוק

מחבר שלוש מילים
מחמם על אש קטנה
ורץ מהר להביא
בצל מהשכנה
מוסיף שני חרוזים
קצת פלפל, קצת מלח
מערבב שלושה כבשים
וזורק קובייה של קרח
(חשוב מאוד שהקרח יהיה חם)

לה לה לה לה לה...
לה לה לה לה לה...
בהתחלה זה כואב
אחר כך יוצא החוצה
וכולם שמחים
ופתאום - איזה יופי
הוא הולך - לבד
איך שיר נולד?
כמו תינוק...

ניגונים

מילים ולחן: פניה ברגשטיין ודוד זהבי

שתלתם ניגונים בי אימי ואבי
ניגונים מזמורים שכוחים
גרעינים גרעינים נשאים לבבי
עתה הם עולים וצומחים
עתה הם שולחים פאורות בדמי
שורשיהם בעורקי שלובים
ניגוניך אבי ושירייך אימי
בדופקי נעורים ושבים

הנה אאזין שיר ערשי הרחוק
הביע פי אם אלי בת
הנה לי תזהרנה בדמע ושחוק
איכה וזמירות של שבת
כל הגה יתם וכל צליל יאלם
בי קולכם הרחוק כי יהום
עיני אעצום והריני אתכם
מעל לחשכת הטהום.

לא נפסיק לשיר

מילים ולחן: חיים חפר ודובי זלצר

אם יהיה רע, והמיסים עוד יעלו
ובמוסקווה, השערים ינעלו
והסוכר, גם הוא עוד יעלה במחיר
אנחנו לא, אנחנו לא נפסיק לשיר

לא נפסיק לשיר
לא נפסיק לשיר
לא נפסיק לשיר
לא נפסיק לשיר

אם הבנזין, מתל אביב עד רמת גן
עולה לך, כמו סוף שבוע ביפן
ואם באו"ם, אומרים תיסוג וגם תחזיר
אנחנו לא, אנחנו לא נפסיק לשיר

לא נפסיק לשיר...

אם תירשם, תרצה שיכון של זוג צעיר
כשתיכנס נהיה כבר מזקני העיר
ואם נשמע את רוזה רוזה מקהיר
אנחנו לא אנחנו לא נפסיק לשיר

לא נפסיק לשיר...

מה לעשות, זוהי ארצנו היחידה
עוד יהיה טוב, ואין זו אין זו אגדה
ועוד נזכה, לראות זריחה של יום בהיר
ומשום כך אנחנו ממשיכים לשיר

לא נפסיק לשיר...

התנועה הרפורמית
יהדות מתקדמת בישראל
www.reform.org.il